

Programmaplan Sociale innovatie in Zoetermeer

gemeente

Zoetermeer

Zoetermeer, november 2022

Versie: 1.0

Voorwoord

Doen wat nodig is. Waar dat nodig is, en wanneer dat nodig is. Nederland, maar ook Zoetermeer staat voor een enorme uitdaging daar waar het de zorg en ondersteuning van haar inwoners betreft. De bevolking vergrijst, in Zoetermeer zelfs sneller dan in de rest van Nederland. De arbeidsmarkt is problematisch en we kunnen niet altijd evenveel blijven verwachten van mantelzorgers. De zekerheid van zorg staat daarmee onder druk en deze ontwikkelingen vragen dan ook om een stevige aanpak.

Met het programma Sociale innovatie geven we in Zoetermeer verder vorm aan deze aanpak, de verdere transformatie in het sociaal domein. We bouwen hiermee voort op de aanpak en leerlessen uit de afgelopen jaren. Dit met het doel de zorg en ondersteuning voor al onze inwoners bereikbaar, beschikbaar en betaalbaar te houden en er voor zorgen dat iedereen zinvol en vitaal oud kan worden in onze stad.

De transformatie is gericht op de manier van organiseren, denken en werken vanuit de decentralisatie van de taken jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen naar gemeenten in 2015. Dit proces vraagt een lange adem gericht op een duurzame aanpak en (technologische) oplossingen. Stap voor stap werken we in Zoetermeer aan deze transformatie, waarbij de inwoner centraal staat.

Het programma Sociale innovatie is er op gericht nadrukkelijk samen met de inwoners en de partners in de stad te kijken wat vanuit het sociaal domein past bij de zorg- of ondersteuningsvraag die in de stad of wijk aanwezig is. Stap voor stap leren, ervaren, innoveren, aanpassen en implementeren van hetgeen werkt, hetgeen impact heeft op de leefomgeving en het ervaren welbevinden of gezondheidsniveau van onze inwoners. Uitgangspunt hierbij is het werken aan het verbeteren van de bestaanszekerheid, kansengelijkheid en het bevorderen van het gezond kunnen leven in de stad.

Dit programmaplan is opgebouwd uit vier onderdelen: Inleiding en achtergronden, Visie, ambities en omgeving, Organisatie en werkwijze en Projecten en implementatie.

Leest u dit programmaplan vooral als startdocument gericht op het creëren van een (leer) omgeving gericht op (proces) innovatie in het sociaal domein waarbinnen de samenwerking met de inwoners en partners in de stad het uitgangspunt is. Ik ben er dan ook van overtuigd dat de start van het programma Sociale innovatie bijdraagt aan het maken van het verschil en het versterken van de sociale basis voor de inwoners van Zoetermeer. Langdurig, samen met elkaar en in samenhang met dat wat de stad vanuit Zoetermeer 2040 van ons vraagt.

Ingeborg ter Laak
Wethouder Zorg & welzijn en innovatie sociaal domein

Inhoudsopgave

Inleiding en achtergronden	4
Inleiding	5
Decentralisatie en de transformatiebeloften	5
Visie Zoetermeer 2040	6
Zoetermeer 2025 en de preventiecoalitie	6
Fonds Zoetermeer 2040	7
Samenvattend	7
Visie, ambities en omgeving	8
De winst van het sociaal domein	9
Doelstellingen en ambities	10
Impact: meetbaarheid en merkbaarheid	11
Informatievoorziening en datagedreven werken	11
Kennisonwikkeling	12
Een betrokken stad en omgeving	12
Organisatie en werkwijze	13
Programmasturing	14
Aansturing	14
Besluitvorming	14
Projecten en programmapakketten	15
Programmabeheersing	15
Projecten en implementatie	17
Algemene verdieping en aansluiting kernopgaven	18
Verantwoording, evaluatie en borging (leer)opbrengsten	19
Basisbanen	19
Vindplaatsen verborgen schulden	20
Onder de pannen	21
Resultaat gedreven inzet voor jeugd & gezinnen	22
Innovatief wijkgericht en integraal ondersteuningsaanbod gericht op preventie	23
Positieve gezondheid en het huishouden	24
Preventie in de praktijk	24
Bijlagen	26
Bijlage 1: Colofon/ versiebeheer	27

Inleiding en achtergronden

Inleiding

Met de visie Zoetermeer 2040 zet Zoetermeer in op een andere koers in de stad: van groei en massa naar versterken van diversiteit en kwaliteit, van sectoraal naar samenhang en van alleen acteren naar het bundelen van krachten. Deze koers past bij een stad die een nieuwe fase van volwassenheid bereikt. Deze koersverandering is noodzakelijk omdat de woonaantrekkelijkheid van Zoetermeer achter blijft bij steden en gemeenten om ons heen, de sociaaleconomische kracht van de stad onder druk staat en de verschillen tussen wijken en buurten toe blijven nemen.

De ambitie en richting is helder. In 2040 wil Zoetermeer een stad zijn waarin iedereen zich welkom en thuis voelt. Een stad met een rijk palet aan wijken en buurten waar je letterlijk in en tussen de parken woont, werkt en beweegt. Een stad waarin iedere Zoetermeerder, ongeacht zijn of haar achtergrond en afkomst, kansen heeft om zich te blijven ontwikkelen en stappen te zetten op de sociaaleconomische ladder.

Sinds de decentralisaties in 2015 werken we stap voor stap aan de transformatie van het sociaal domein. In het sociaal domein maken we impact in drie kernopgaven, die sterk met elkaar en met verschillende domeinen samenhangen: herstellen van bestaanszekerheid, vergroten van kansengelijkheid, vanzelfsprekend maken van gezond leven. De ontwikkelingen in het sociaal domein hebben in meer of mindere mate raakvlakken met elke hoofdlijn van de visie Zoetermeer 2040. Werken in het sociaal domein heeft daarmee raakvlakken met andere beleidsdomeinen. De koppeling en samenwerking vanuit het sociaal domein met het fysiek domein is daarmee belangrijker dan ooit.

Tegelijkertijd nemen de kosten in het sociaal domein nog steeds toe. Naast onze inhoudelijke ambities vraagt dit om een andere manier van werken om deze stijgende kosten te remmen. Met het programma Sociale innovatie geven we vorm aan dit anders werken, leren en innoveren, samen met de inwoners en partners in de stad.

Dit programmaplan Sociale innovatie bevat de doelen, visie en ambities, uitgangspunten en werkafspraken op basis waarvan er uitvoering wordt gegeven aan de opdracht vanuit de gemeenteraad. De opdracht om de gewenste en noodzakelijke impact in het sociaal domein te realiseren door een investeringsimpuls te geven aan ontwikkelingen die daar aan bijdragen.

Deze eerste versie van dit programmaplan kan gezien worden als een startdocument om de opdracht en activiteiten te duiden die vanuit het programma opgestart worden. Uitgangspunt is dat dit plan met regelmaat wordt herijkt of zich verder ontwikkelt in jaarplannen.

Decentralisatie en de transformatiebeloften

Met de overgang van taken in jeugdzorg, werk & inkomen en zorg & ondersteuning vanuit de Rijksoverheid naar gemeenten in 2015 heeft het rijk de zogeheten decentralisaties vormgegeven. Vanuit de doelstelling dat gemeenten beter en sneller haar inwoners kan helpen zijn gemeenten gestart met de uitvoering van deze taken. Na deze transitie is nadrukkelijk gestart met het werken aan de transformatie: betere werkwijzen ontdekken en nieuwe methoden aanleren. De transformatie staat al geruime tijd voor innovatie binnen het sociaal domein, mogelijk maken wat nodig is om waar nodig maatwerk te realiseren. De gemeente Zoetermeer heeft de visie en doelstellingen van deze transformatie gevat in de notitie: ["Het verschil is de bedoeling"](#) welke de gemeenteraad in 2017 heeft vastgesteld.

In de visie op transformatie zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- dienstverlening nabij, in de wijk, dicht bij de klant georganiseerd;
- integraal werken als vertrekpunt en interventies niet opgeknipt;
- geen standaard oplossingen maar maatwerk;
- met een streven naar eenvoud (minder regels);
- bevorderen van onorthodoxe oplossingen (anti-bureaucratisch);
- meer eigenaarschap bij burgers, van zorgen voor naar zorgen dat;
- meer ruimte voor professionals;
- waarbij 'zware' zorg kantelt naar behandeling met lichtere ondersteuning;
- een focus op preventie;
- en kosten-baten bewust.

Vanuit deze transformatiebeloften is de afgelopen jaren gewerkt aan het bevorderen van deze transformatie en innovatie in het sociaal domein. Aan de hand van richting gevende principes is er ook gewerkt aan het organiseren van leren. Het doen, durven en werken vanuit de bedoeling heeft daarbij in proeftuinen centraal gestaan. In de [tweede rapportage sociaal domein 2019](#) is over de eerste lessen en opbrengsten van deze proeftuinen gerapporteerd.

Ook het college van B&W en de gemeenteraad hebben de afgelopen jaren met respectievelijk een transformatie- en leeragenda aan de transformatie bijgedragen.

Inmiddels kunnen we constateren dat het leren en transformeren in het sociaal domein een continu proces betreft waarvan gesteld kan worden dat het samen nooit 'af' is. Samen met inwoners en partners in de stad moeten én blijven we stappen zetten van betekenis. Betekenis in het kader van efficiënt en samenhangend werken, doen wat nodig is, en in het zoveel als mogelijk dichten van de almaar groter wordende kloof tussen zorgvraag en aanbod, kortweg 'de zorgkloof'.

Visie Zoetermeer 2040

Op 31 januari 2022 is de visie Zoetermeer 2040 door de gemeenteraad vastgesteld. De visie schetst een integraal lange termijn perspectief voor de komende 20 jaar voor sociale, economische en ruimtelijke ontwikkelingen in de stad. De visie zet in op een andere koers: van groei en massa naar versterken van diversiteit en kwaliteit, van sectoraal naar samenhang en van alleen acteren naar het bundelen van krachten. Deze koers past bij een stad en stadsbestuur dat een nieuwe fase van volwassenheid bereikt.

Het onderzoek naar de 'Staat van Zoetermeer' uit 2019 heeft laten zien dat deze koersverandering noodzakelijk is. De woonaantrekkelijkheid van Zoetermeer blijft achter bij onze omgeving, de sociaaleconomische kracht van de stad staat onder druk en de verschillen tussen wijken en buurten nemen toe. Uit de recentelijk verschenen 2e Staat van Zoetermeer (2021) blijkt dat de neergaande tendens zich na 2019 verder heeft voortgezet. Het maakt zichtbaar dat de vraagstukken uit de visie nog steeds actueel en urgent zijn en tevens een relatie hebben met de financiële opgave waar de stad voor staat gesteld.

Het maakt ook duidelijk dat de voorgestelde aanpak uit de visie noodzakelijk is om een kwaliteitsimpuls te geven aan de stad en de stad weer in balans te brengen. De grootste uitdaging is om de mechanismen die achter de neergaande tendens zitten te keren en daarmee een opwaartse beweging in gang te zetten om de stad en de samenleving meer balans te brengen. Dit vraagt een lange adem. Resultaten zijn vaak pas op de lange termijn merkbaar of meetbaar.

Een sterke sociale basis ligt ten grondslag aan deze inzet en ambitie. Bij het versterken van de sociale basis is het dan ook van belang dat dit in samenhang met en in relatie tot de geldende mechanismen en de fysieke en economische uitdagingen plaatsvindt. De koppeling en samenwerking vanuit het sociaal domein met het fysiek domein is daarmee belangrijker dan ooit.

Zoetermeer 2025 en de preventiecoalitie

In Zoetermeer staat net als in heel Nederland, de zekerheid van zorg onder druk. Dit mede door de stevige vergrijzing, de krapte op de arbeidsmarkt en de stijgende kosten. Vanuit het besef dat we de zorg in Zoetermeer in de toekomst anders moeten inrichten is sinds 2019 een lokale samenwerking gestart vanuit het Lange Land Ziekenhuis (LLZ), Stichting Georganiseerde Eerstelijnszorg (SGZ), zorgaanbieder Fundis, GGZ-partners Parnassia en Rivierduinen, de gemeente en zorgverzekeraars Menzis en CZ. Inmiddels is deze samenwerking gegroeid tot een netwerk van 19 organisaties.

Het hoofddoel van deze samenwerking is het dichten van de kloof tussen de vraag naar zorg en welzijn en het aanbod in de keten. Te werken vanuit een vernieuwende visie en uitgangspunten en daarmee te zorgen voor toekomstbestendige gezondheidszorg die voor iedereen toegankelijk is. Meer informatie vindt u via [Zoetermeer 2025](#).

Zoetermeer 2025 heeft een stadsbeeld opgesteld waaruit blijkt dat Zoetermeesters minder gezond leven, minder bewegen en meer chronische aandoeningen hebben vergeleken met Nederlanders in het algemeen. Ook blijkt dat deze verschillen toenemen. Dementie met een sterk oplopende vergrijzing in het verschiet en overgewicht zijn hierbij belangrijke thema's. Daarnaast is geconstateerd dat meer inwoners in Zoetermeer met een hoge emotionele of sociale eenzaamheidsscore kampen dan gemiddeld in Nederland. Dit leidt tot een hoger beroep op zorg en ondersteuning.

Als onderdeel van Zoetermeer 2025 is in 2021 gestart met de preventiecoalitie. Door in te zetten op preventie is het streven de daling in welzijn en gezondheid van de inwoners van Zoetermeer te vertragen en het idealiter om te buigen.

Fonds Zoetermeer 2040

De verkoop van de aandelen Eneco heeft begin 2020 geleid tot eenmalige opbrengsten. Deze zijn apart gezet om een krachtige impuls te kunnen geven aan de lange termijn ontwikkeling van de stad: het fonds Zoetermeer 2040. Met dit fonds worden positieve vernieuwingen aangejaagd die in het licht van de financiële uitdagingen van onze gemeente zowel gewenst als broodnodig zijn. In juni 2021 heeft de gemeenteraad [besloten](#) over de verdeling van deze investeringsmiddelen op verschillende thema's waaronder sociale innovatie. Dit Sociaal Innovatiefonds is gericht op het herstellen van de bestaanszekerheid, het bevorderen van de positieve gezondheid, en het verbeteren van de kansengelijkheid van Zoetermeesters, met als doel om te komen tot betere zorg en ondersteuning voor mensen met minder geld.

Vanuit deze visie en in lijn met eerdere besluitvorming heeft de gemeenteraad in februari 2022 het [raadsvoorstel Sociaal Innovatiefonds](#) vastgesteld. Dit besluit om de bestemmingsreserve sociaal innovatiefonds in te stellen biedt de mogelijkheid met het programma Sociale innovatie breed te investeren in deze verbetering en innovatie in het sociaal domein. Hierdoor ontstaat ook de benodigde ruimte om verder in te zetten op transformatie en het daadwerkelijk 'ontschotten'. Belangrijke thema's daarbij zijn:

- van curatief naar preventief;
- van sectoraal naar integraal;
- koppeling van het ruimtelijk, economisch, veiligheids- en het sociale domein.

Kern van dit besluit is middels programmasturing te starten met zeven gerichte projecten die bijdragen aan het bereiken van de gewenste impact door in te zetten op preventie. Het betreft de volgende projecten die in het deel Projecten en implementatie nader worden toegelicht:

- basisbanen;
- vindplaatsen verborgen schulden;
- onder de pannen;
- resultaat gedreven inzet voor jeugd & gezinnen;
- innovatief wijkgericht en integraal ondersteuningsaanbod gericht op preventie;
- positieve gezondheid en het huishouden;
- preventie in de praktijk.

Samenvattend

Zoetermeer staat voor grote opgaven. Opgaven om de aantrekkelijkheid en leefbaarheid in de stad te behouden of te vergroten, maar ook opgaven gericht op het beschikbaar, bereikbaar en betaalbaar houden van de zorg en ondersteuning van onze inwoners. Vele initiatieven hebben in de afgelopen jaren vorm gekregen. De noodzaak om samen met inwoners en partners uit de stad te blijven werken aan deze opgaven bestaat onverminderd. Met het programma Sociale innovatie zijn we in staat om, in samenhang tot deze opgaven, een extra impuls te geven aan het innoveren en transformeren in het sociaal domein en daarmee bij te dragen aan toekomstbestendige zorg en ondersteuning voor onze inwoners.

Visie, ambities en omgeving

De winst van het sociaal domein

In het sociaal domein sluiten we aan bij en maken we impact in drie kernopgaven die sterk met elkaar en met verschillende domeinen samenhangen. Deze kernopgaven zijn gevat in de propositie van VNG en Divosa, getiteld: [‘De winst van het sociaal domein’](#).

Het gaat daarbij om:

1. het herstellen van bestaanszekerheid: voldoende en voorspelbaar inkomen, werk, mee kunnen doen in de samenleving, een geschikte en betaalbare woning, een veilige en prettige woonomgeving.
2. het vergroten van kansengelijkheid: voor die groepen die geen vanzelfsprekende kansen hebben op gezondheid, talentontwikkeling en inzet op de arbeidsmarkt.
3. het vanzelfsprekend maken van gezond leven: een brede aanpak voor kwaliteit van leven en gezondheidsbevordering, van welzijn en zorg tot huisvesting, werk en gezonde omgeving.

Deze kernopgaven worden gehanteerd als instrument en een 'nieuwe' manier van ordenen om de samenhang tussen de verschillende opgaven in het sociaal domein te duiden. Dit stimuleert het integraal werken omdat de opgaven met elkaar verbonden zijn. De opgaven werken als een soort vliegwiel. Met de inzet op deze kernopgaven wordt zo veel mogelijk voorkomen dat inwoners in een kwetsbare positie komen. Bestaanszekerheid is daarbij de basis van waaruit gebouwd kan worden aan kansengelijkheid en positieve gezondheid. Immers het vergroten van kansengelijkheid en het bevorderen van gezond leven werkt alleen als de basis op orde is. Van daaruit kan aansluiting gezocht worden bij geschikte en gewenste gezondheidsbevordering met een 'opwaartse spiraal' tot gevolg. Werken aan deze kernopgaven gebeurt dus niet alleen in of vanuit het sociaal domein, maar ook in het ruimtelijk, economisch en veiligheidsdomein.

De inzet op deze kernopgaven is ook beschreven in het coalitieakkoord 2022-2026: [‘Samen doen wat nodig is’](#).

Doelstellingen en ambities

In het sociaal domein wordt al veel gedaan in relatie tot de kernopgaven zoals beschreven. Maar de visie Zoetermeer 2040, de transformatiebeloften uit 'Het verschil is de bedoeling' en de noodzaak op meer grip en sturing in de bekostiging van het sociaal domein te krijgen, maakt dat het nodig is om een stap extra te zetten. Om door te ontwikkelen en te innoveren vanuit wat we al doen en daarbij keuzes te maken. Keuzes die hetgeen *wat* we doen in het sociaal domein nadrukkelijk in lijn brengen met wat de visie 2040 van ons vraagt. Keuzes die hetgeen *wat* we doen nadrukkelijk in verband brengen met de inzet of interventies die in dat kader in andere domeinen plaatsvinden. In samenhang met en tot elkaar doen wat nodig is, waar dat nodig is!

De doelstelling van het programma Sociale innovatie is:

Het in samenhang met de visie Zoetermeer 2040, vanuit leren en innoveren, realiseren van impact op de kernopgaven: het herstellen van bestaanszekerheid, het vergroten van kansengelijkheid en het vanzelfsprekend maken van gezond leven.

Impact realiseren betekent het verschil maken voor inwoners. Impact is een maatschappelijke bijdrage, betekenisvol en doeltreffend. Doeltreffendheid betekent ook dat met schaarse inzet gericht gewerkt wordt. Om deze richting de komende jaren verder vorm te geven zal vanuit een ontwikkelopdracht worden gewerkt aan het aanscherpen van de programma doelstelling. In deze opdracht zal nadrukkelijk de verbinding met de visie Zoetermeer 2040 verder worden uitgewerkt. In deze visie staan de opgaven beschreven om dalende trends te keren, vanuit de zes hoofdlijnen:

1. Zoetermeer is mijn thuis
2. Duurzame stad in en tussen de parken
3. Palet van wijken en buurten
4. Doorlopende ontplooiingskansen voor iedereen
5. Stad van toegepaste innovatie
6. Zoetermeer regiostad

In deze hoofdlijnen worden de sociale, fysieke en economische uitdagingen en kansen in samenhang tot elkaar bekeken. Elke hoofdlijn heeft in meer of mindere mate raakvlakken met het sociaal domein. Om er een paar te noemen: In 'Zoetermeer is mijn thuis' is het verbreden en versterken van de sociale basis een belangrijke opgave. In 'Palet van wijken en buurten' gaat het onder andere over preventief werken aan de sociale balans, waarbij we niet alleen individuele problemen aanpakken maar ook kijken naar wat nodig is om de concentratie van problemen te verminderen. Preventie staat daarbij voorop. En in 'Doorlopende ontplooiingskansen' gaat het onder andere om het bieden van een veilige plek en goede voorzieningen voor kinderen om zich te ontwikkelen en te leren en om vergelijkbare kansen op werk (ten opzichte van de regio).

Het streven is om zo veel mogelijk impact te maken in de preventieve keten, vanuit de visie dat door het versterken van bestaanszekerheid, preventie en de sociale basis inwoners minder afhankelijk zijn, of worden, van langdurige ondersteuning. De samenwerking in Zoetermeer 2025 en de preventiecoalitie is daar een goed voorbeeld van.

Vanuit deze ontwikkelopdracht zal scherper moeten worden bepaald wat de stad vanuit de visie Zoetermeer 2040 van het sociaal domein vraagt. Waar en op welke onderdelen van de kernopgaven willen we met de beschikbare inzet de meeste impact realiseren?

Deze aangescherpte visie en ambitie dienen in de toekomst ook als een 'meetlat' waaraan toekomstige initiatieven kunnen worden afgemeten. Dit om te bepalen in hoeverre deze als onderdeel het programma Sociale innovatie vorm kunnen krijgen.

Impact: meetbaarheid en merkbaarheid

Meer dan ooit willen we weten of we met onze inzet 'op de goede weg' zitten. Doelmatig en efficiënt omgaan met schaarse middelen vraagt om scherpte en het liefst een kwantitatieve evaluatie van deze inzet. Aan deze 'kwantitatieve meetbaarheid' is in het sociaal domein echter niet altijd even goed vorm te geven.

Met het programma Sociale innovatie sturen we op doelen. Het maken van impact op de kernopgaven. Het maken van het verschil voor onze inwoners. Aan deze doelen dragen we bij door onder andere te leren in de projecten welke inzet werkt en bijdraagt aan deze impact.

Er is een verschil tussen de meetbaarheid van effecten in projecten en in programmasturing. Programmasturing richt zich op doelen. In projecten kunnen we resultaten scherper benoemen en beter toetsen dan bijvoorbeeld de bijdrage die bewezen interventies of aanpak heeft in de stad gerelateerd aan de kernopgaven. Het werken aan het herstellen van bestaanszekerheid, het vergroten van kansengelijkheid en het vanzelfsprekend maken van gezond leven doen we immers niet alleen. Ook doen we dit niet in een 'geïsoleerde' omgeving. Het inhoudelijk 'succes' van het programma zal altijd in samenhang met de omgeving en betrokken partijen tot stand komen. In wisselende samenstelling, afhankelijk van het project zullen inwoners, vrijwilligers, (gecontracteerde) partners in de wijk, zorgverzekeraars of andere externe (omgevings)partijen betrokken zijn.

Dit maakt dat het lastig zal zijn de successen vanuit het programma Sociale innovatie altijd op een goede manier inzichtelijk te maken. Kwalitatieve resultaten zijn heel vaak niet te vertalen naar de impact die deze hebben op de stad, het totale gebruik van voorzieningen of de bijdrage aan het keren van de mechanismen in het kader van Zoetermeer 2040. Causale verbanden zijn, mede ook vanuit hefboomwerking zoals deze ook in "de winst van het sociaal domein" is beschreven (investeren loont, maar wordt zichtbaar in andere domeinen) lastig aan te geven en heel vaak wordt de impact pas op een langere termijn zichtbaar.

We zullen dus continu met elkaar moeten zoeken naar hetgeen we meetbaar kunnen maken of merkbaar aan de hand van indicatoren proberen vast te stellen. Het is daarom van belang bij de start van nieuwe projecten of initiatieven met elkaar goed na te denken over de inrichting van kwalitatieve of kwantitatieve effectmeting.

Informatievoorziening en datagedreven werken

Een brede ontwikkeling die ook in Zoetermeer steeds meer vorm krijgt is het data gestuurd werken. Met datagedreven werken willen we beter volgen en begrijpen wat er gebeurt, kunnen voorspellen wat er gaat gebeuren en hoe we door middel van beleid hier positief invloed op kunnen hebben. Het datagedreven werken kan bijdragen aan transparantie en verantwoording. Data is de basis voor kennis en informatie welke ten grondslag ligt aan onze beslissingen. Weten waar risico's het grootst zijn en weten wat er nodig is in onze wijken biedt mogelijkheden voor innovatieve aanpak.

Concern breed wordt nagedacht over hoe het datagedreven werken de dienstverlening kan verbeteren. Ook wordt er vanuit het lectoraat Data Science & Artificial Intelligence (AI) van de Haagse Hogeschool praktijkgericht onderzoek gedaan naar data science in de gezondheidszorg. In het kader van Zoetermeer 2025 wordt gewerkt aan data-koppeling van verschillende partners in de Gezondheidsverkeerstoren.

Vanuit het programma Sociale innovatie zal worden bijgedragen aan de verdere (visie) ontwikkeling en toepassing van datagedreven werken in het sociaal domein. Centraal daarbij staat de vraag hoe de beschikbaarheid van data waarde kan toevoegen onze vraagstukken en oplossingsrichtingen. Aandacht zal er ook moeten zijn voor de wijze waarop we data koppelen aan ontwikkelingen en hoe samen met ketenpartners met privacy wetgeving omgegaan kan worden welke nu nog vaak belemmerend (voor het adoptieproces van datagedreven werken) lijkt te werken.

Kennisontwikkeling

Het programma Sociale innovatie wil ook bijdragen aan de kennisdeling en ontwikkeling binnen het sociaal domein in de stad. Kennisdeling en ontwikkeling binnen de interne organisatie bij verschillende disciplines, maar ook in samenwerking met de gemeenteraad, bijvoorbeeld vanuit de al bestaande leeragenda. De verbinding met onze partners in de stad is hierbij uiteraard essentieel. Het uitgangspunt is het creëren van een inspirerende leeromgeving intern en extern.

Voorbeelden van mogelijke uitwerking van deze ambitie zijn kennistafels, inspiratiesessies of bijvoorbeeld een ondernemerstafel waarin sociale initiatieven uit ondernemend Zoetermeer kunnen worden besproken en gekoppeld kunnen worden aan de beleidsinhoudelijke uitgangspunten in het sociaal domein.

De verbinding met technologische innovaties en bijvoorbeeld het gebiedsprogramma Dutch Innovation Park (waar innovatie een belangrijk thema is) is hierbij ook van belang. Leren van elkaar en gebruik maken van elkaars successen: wat succesvol is kan elders ook weer worden gebruikt.

Een betrokken stad en omgeving

De ambities vanuit het programma Sociale innovatie vragen om een intensieve samenwerking met de omgeving. De gemeente is vanuit verschillende rollen onderdeel van meerdere netwerken of samenwerkingen. Soms als opdrachtgever, soms als deelnemer. De rol en deelname van de gemeente in deze netwerken, zoals Zoetermeer 2025 is belangrijk. Per vraagstuk moeten we bekijken hoe, en met welke partners we slagkracht kunnen organiseren en bereiken. Soms is het nodig dat de gemeente het initiatief neemt. Maar vaker zullen organisaties of inwoners het initiatief nemen, waarbij de gemeente waar nodig faciliteert. Het is van belang dat het programma Sociale innovatie nadrukkelijk de aansluiting vindt bij deze samenwerkingen en netwerken en de verbinding initieert en faciliteert waar deze nog niet tot stand is gekomen. De adviesraad sociaal domein zal vanuit het programma Sociale innovatie gevraagd worden als klankbord te fungeren.

Organisatie en werkwijze

Programmasturing

De opzet van het programma Sociale innovatie is gericht op het creëren van een structuur en omgeving waarbinnen voor langere termijn ruimte is voor leren, experimenteren en innoveren in het sociaal domein. Dit gericht op de kernopgaven en op het verder invulling geven aan de transformatie in het sociaal domein. Door deze opgave vanuit een programmatische sturing vorm te geven, met aparte financiering vanuit de bestemmingsreserve ontstaat er binnen het sociaal domein concreet de (financiële) ruimte om te werken aan deze doelen zonder dat dit ten koste gaat van de reguliere dienstverlening.

Vanuit het programma Sociale innovatie wordt, gericht op de kernopgaven, een domein brede aanpak gerealiseerd in verbinding met het fysieke domein en de opgaven die de stad kent vanuit Zoetermeer 2040. De invulling van programmasturing moet in dit kader dan ook vooral gezien worden vanuit processturing en regie welke nadrukkelijk de verbinding zoekt met de organisatie brede lijnactiviteiten.

Aan de hand van deze programmatische sturing op de uitvoering kunnen slimme koppelkansen tussen de activiteiten onderling én in de breedte met andere domeinen gelegd en benut worden. Dit kan zowel 'groot' zijn, bijvoorbeeld de relatie met de woonzorg opgave, maar ook 'klein' bijvoorbeeld door bij het inrichten van nieuwe ondersteuningsactiviteiten voor bepaalde doelgroepen ook gelijk afstemming te zoeken over de inrichting van een stukje buitenruimte dat daarbij past.

Aansturing

In de aansturing van het programma kan onderscheid gemaakt worden in de bestuurlijke, ambtelijke en dagelijkse aansturing van het programma. Bestuurlijk is het opdrachtgeverschap belegd bij de wethouder zorg en welzijn. Op reguliere basis vindt overleg plaats waarbij de programmamanager samen met de ambtelijk opdrachtgever terugkoppeling verzorgt over de voortgang binnen het programma en de resultaten die de projecten opleveren in relatie tot de doelstellingen en visie op sociale innovatie. Ook zal de programmamanager aansluiten bij relevante wethouders-/ portefeuille overleggen om zo de samenhang met andere (lijn) activiteiten te borgen.

De wethouder zorg en welzijn is bestuurlijk het eerste aanspreekpunt en verantwoordelijk voor het programma, maar de scope van alle activiteiten raakt vanzelfsprekend ook andere onderdelen in het sociaal- maar ook het fysieke domein. Alle collegeleden worden met regelmaat geïnformeerd over de voortgang in het programma en de activiteiten die eigen portefeuilles raken. In overleg met de bestuurlijk opdrachtgever zal invulling worden gegeven aan de brede informatievoorziening gericht op het gehele college van B&W.

Ambtelijk is het opdrachtgeverschap belegd bij het afdelingshoofd Strategie, Beleid en programma's Sociaal domein. De dagelijkse aansturing van het programma is belegd bij de programmanager die vanuit regie en processturing de programma activiteiten coördineert en daarbij ondersteund wordt door ondersteunende disciplines bijvoorbeeld het projectenbureau en de afdeling financiën en control.

Besluitvorming

Betreffende de besluitvorming kan onderscheid gemaakt worden tussen besluitvorming binnen het programma en de formele besluitvormingsprocessen binnen de gemeentelijke organisatie. Er zal een stuurgroep worden ingericht die verantwoordelijk is voor de formele programmabesluitvorming binnen de kaders zoals deze door de gemeenteraad zijn vastgesteld. De programmamanager bereidt deze besluitvorming voor vanuit het programma en middels de afstemming vanuit relevante wethouders-/ portefeuille overleggen. Deze stuurgroep komt op regelmatige basis bij elkaar en zal samengesteld zijn uit de volgende rollen:

- ambtelijk opdrachtgever/ afdelingshoofd Strategie, Beleid en programma's Sociaal domein;
- teammanager bestaanszekerheid & inkomen;
- teammanager netwerkregie WMO en maatschappelijke ondersteuning;
- teammanager jeugd, onderwijs, RMC en leerplicht;
- concernstrategie Zoetermeer 2040.

Besluitvorming die door de stuurgroep is bekrachtigd zal door de ambtelijk opdrachtgever indien nodig worden voorgelegd aan het directieteam of het college van B&W. De ambtelijk opdrachtgever is tevens voorzitter van de stuurgroep.

Projecten en programmapakketten

In de uitvoering van de programma activiteiten kan onderscheid gemaakt worden tussen projecten en programmapakketten.

In lijn met de besluitvorming door de gemeenteraad zal het programma Sociale innovatie starten met zeven projecten. Deze staan in het volgende deel van het programmaplan nader omschreven. Voor de aansturing en monitoring van deze projecten sluit het programma zoveel mogelijk aan bij de Zoetermeerse werkwijze projectmatig werken. Deze werkwijze bevat definities, uitgangspunten en vaste werkprocessen en leidt in de uitvoering tot een gestructureerde manier van werken en denken. Een sturingsmechanisme en fasering waardoor de kans op het tijdig bereiken van het eindresultaat wordt vergroot. Deze manier van werken ziet nadrukkelijk toe op het proces en de werkafspraken en in mindere mate op de inhoudelijke resultaten. Daar waar leren en innoveren centraal staat is het van belang flexibel met resultaten en aanpak om te kunnen gaan als de situatie daar om vraagt.

De andere activiteiten welke vanuit het programma worden uitgevoerd zijn bij aanvang gevat in de volgende programmapakketten voortkomend uit het onderdeel Visie, ambities en omgeving:

- programmamanagement en beheersing;
- ontwikkelopdracht strategie en doelstellingen;
- informatievoorziening en datagedreven werken;
- kennisdeling en ontwikkeling.

Zowel voor de projecten als de programmapakketten zal een opdrachtomschrijving ter besluitvorming aan de stuurgroep worden voorgelegd.

Programmabeheersing

De dagelijkse aansturing en beheersing van de activiteiten binnen het programma zijn belegd bij de programmamanager. Vanuit het projectenbureau zal ondersteuning op de projectbeheersing geleverd worden in aansluiting op de Zoetermeerse werkwijze projectmatig werken. Deze beheersing ondersteunt de projecten op de beheer aspecten van projectmanagement: de GROTIK (Geld, Risico's, Organisatie, Tijd, Informatie en Kwaliteit).

De beheeraspecten op programmaniveau worden gevolgd in nauwe samenwerking met de programma controller en business adviseur van de afdelingen in het Sociaal domein.

Samen met de betrokken collega's die verantwoordelijk zijn voor de afzonderlijke projecten en programmapakketten vormt de programmamanager het kernteam sociale innovatie. Dit kernteam komt op regelmatige basis bij elkaar waarbij de inzet en samenhang in relatie tot de programma doelstellingen centraal staat. Daarnaast vinden op regelmatige basis voortgangsgesprekken en bilaterale overleggen plaats tussen de programmamanager en de afzonderlijke projecten of programmapakketten plaats.

Planning

Per 1 juli 2022 is een programmamanager sociale innovatie aangesteld en is een start gemaakt met de nadere duiding en het specificeren van de projectactiviteiten. Deze opstartfase duurt uiterlijk tot in Q1-2023. De zeven projecten variëren in grootte, doorlooptijd en complexiteit. In het onderdeel Projecten en implementatie zullen de projecten nader toegelicht worden. Voor alle projecten geldt dat het uitgangspunt is dat de projectopdracht in Q4-2022, uiterlijk Q1-2023 door de stuurgroep is vastgesteld. De planning en mijlpalen van de afzonderlijke projecten zijn onderdeel van de rapportage over de voortgang van het programma.

Betreft de programmapakketten is de planning op hoofdlijnen als volgt:

- programmamanagement en beheersing: Q3-2022 t/m Q2-2024
- ontwikkelopdracht strategie en doelstellingen: Q4-2022 t/m Q2-2023
- informatievoorziening en datagedreven werken: Q1-2023 t/m Q4-2023
- kennisdeling en ontwikkeling: Q2-2023 t/m Q2-2024

De planning en mijlpalen van deze programmapakketten zullen in de programmarapportage worden opgenomen. Het besluit tot programmasturing en de vastgestelde begrotingswijziging kent een looptijd van twee jaar en reikt initieel tot 2024. Uiterlijk in Q1 2024 zal een hernieuwd voorstel aan de gemeenteraad worden voorgelegd wat ingaat op de vaststelling van de uitkomsten van de ontwikkelopdracht strategie en doelstellingen en een besluit neemt over de verdere voortzetting en voeding van het programma Sociale innovatie.

Financiën

De financiële kaders zijn met het raadsbesluit ([2022-000092](#)) Sociaal Innovatiefonds bekrachtigd. Ten behoeve van de uitvoering van de programma activiteiten is een totaalbudget beschikbaar van EUR 3.381.170, - vanuit de bestemmingsreserve Sociaal Innovatiefonds. Hierbij is onderscheid gemaakt in een budget van EUR 1.117.170 vrij te maken op programma 1 van de gemeentebegroting en een bedrag van EUR 2.264.000 op programma 2.

In het raadsvoorstel zijn eerste kostenramingen opgenomen voor de afzonderlijke projecten. In de projectopdracht zullen de financiën nader worden gespecificeerd. Daadwerkelijke toekenning van middelen aan projecten en activiteiten vindt plaats na besluitvorming in de stuurgroep. Over deze toekenning van middelen zal in de programmarapportage worden gerapporteerd. Rapportage op uitputting van de middelen vindt ook plaats via de reguliere planning & control cyclus.

Communicatie, rapportage en profilering

De opstartfase van het programma is gericht op het starten van de zeven projecten. Met de start van de werkzaamheden aan het programmapakket kennisdeling en ontwikkeling wordt nadrukkelijk ook de omgeving en de stad betrokken bij het programma. Dit vraagt om een actieve en uitnodigende communicatiestrategie om partijen te enthousiasmeren en een bijdrage te laten leveren. Dit geldt zowel voor onze interne organisatie als de samenwerkingspartners in onze omgeving. In samenwerking met de afdeling communicatie zal gekeken worden naar effectieve vormen van communiceren en naar de wijze waarop we het programma kunnen uitdragen om zo draagvlak te creëren en te behouden.

Rapportage vindt plaats als onderdeel van de rapportage sociaal domein en zal waar relevant ook deel uitmaken van de rapportage strategische agenda Zoetermeer 2040. De rapportage Sociaal domein ontvangt de gemeenteraad twee keer per jaar, in het eerste en derde kwartaal. Het programma Sociale innovatie zal ook onderdeel zijn van het jaarlijks toegezegd transformatiefestival dat in samenwerking met de raad ingevuld zal worden.

Projecten en implementatie

Algemene verdieping en aansluiting kernopgaven

Er wordt in lijn met het raadsbesluit [Raadsvoorstel](#) sociaal innovatiefonds d.d. 21-02-2022, gestart met de uitvoering van zeven projecten gerelateerd aan de kernopgaven uit 'De winst van het sociaal domein'. Deze projecten zijn:

- basisbanen;
- vindplaatsen verborgen schulden;
- onder de pannen;
- resultaat gedreven inzet voor jeugd & gezinnen;
- innovatief wijkgericht en integraal ondersteuningsaanbod gericht op preventie;
- positieve gezondheid en het huishouden;
- preventie in de praktijk.

Gezien de grote diversiteit van de projecten zijn en zullen de doelen, beoogde resultaten, effecten, lessen en opbrengstenoutput zeer uiteenlopend zijn.

Het is de verwachting dat al deze projecten in meer of mindere mate bij dragen aan de verschillende kernopgaven. De projecten 'onder de pannen', 'basisbanen' en 'vindplaats verborgen schulden' zijn met name gericht op het versterken van de bestaanszekerheid.

De projecten 'innovatief wijkgericht en integraal ondersteuningsaanbod gericht op preventie' en 'positieve gezondheid en het huishouden' zijn samen vooral gericht op het bevorderen van gezond leven/ positieve gezondheid en kansengelijkheid.

De projecten 'preventie in de praktijk' en 'resultaat gedreven inzet voor jeugd & gezinnen' kennen een breder karakter vanuit de gekozen aanpak. Met preventie in de praktijk wordt er breed ingezet op een gezamenlijke aanpak in de wijk die er op gericht is over de grenzen van domeinen heen impact te kunnen maken als dat nodig is. Het project is dan ook meer gericht op het leren en innoveren van de wijze waarop er gezamenlijk in de stad gewerkt wordt aan het herstellen van de bestaanszekerheid, vergroten van de kansen gelijkheid en het bevorderen van gezond leven. Dit project kent daarmee ook een belangrijke interactie en relatie met de andere projecten binnen het programma Sociale innovatie. De lessen uit deze aanpak kunnen immers dienen als waardevolle input voor de andere projecten terwijl inhoudelijke ontwikkelingen in andere projecten ook getoetst kunnen worden in de aanpak vanuit 'preventie in de praktijk'.

Het project 'resultaat gedreven inzet voor jeugd & gezinnen' richt zich op de (door) ontwikkeling en toepassing van bewezen succesvolle interventies gekoppeld aan maatschappelijke doelen. Met de introductie van het factorenmodel in Zoetermeer kunnen aan de hand van kenmerken van de wijk en gekozen maatschappelijke doelen, bewezen effectieve vormen van ondersteuning worden gekozen die bijdragen aan het versterken van beschermende - en het verkleinen van risicofactoren. Deze methodiek koppelt dus bewezen succesvolle interventies aan maatschappelijke doelen. Deze aanpak kan dus ook bijdragen aan de inhoudelijke ontwikkelingen in de andere projecten in het programma Sociale innovatie maar ook als onderdeel van het programmapakket ontwikkelopdracht strategie en doelstellingen.

Door met elkaar, elkaars aanpak en resultaten te bespreken in het kernteam Sociale innovatie wordt de verbinding tussen de verschillende activiteiten en projecten geborgd. Verbinding en versterking op de inhoud, maar ook gericht op een efficiënte samenwerking in de uitvoering, zowel intern als richting de partners in de stad.

Verantwoording, evaluatie en borging (leer)opbrengsten

Leren en innoveren vraagt om het evalueren van resultaten, leren van wat anders is gelopen dan voorzien en het borgen van succesvolle aanpak of resultaten in de 'reguliere bedrijfsvoering' van de gemeente of bij partners in de stad.

De doelstelling van het programma Sociale innovatie is:

Het in samenhang met de visie Zoetermeer 2040, vanuit leren en innoveren, realiseren van impact op de kernopgaven: het herstellen van bestaanszekerheid, het vergroten van kansengelijkheid en het vanzelfsprekend maken van gezond leven.

Om dat zo goed mogelijk te kunnen doen is het van belang voorafgaand aan de start van de projecten en activiteiten heel goed na te denken over de monitoring van/ en de resultaten die je met het project wilt bereiken. Wanneer is het resultaat succesvol? Met het opstellen de projectopdracht moet er ook nagedacht worden over de effectmeting. Wat levert waardevolle informatie op? Kunnen we resultaten meetbaar maken?

Wanneer het succesvol zijn is gedefinieerd, is het ook van belang stil te staan bij de borging op de langere termijn. Hoe verbinden we succesvolle resultaten met de dagelijkse praktijk? Welke partners in de stad zijn daarbij betrokken? Hoe maken we het breder uitrollen van een succesvolle aanpak haalbaar (en dus schaalbaar) en realiseren we een duurzame verankering van deze resultaten.

Essentieel voor het borgen van succesvolle innovaties is draagvlak in betrokken teams en de omgeving. Het tijdig betrekken van alle betrokken disciplines is dan ook van belang om samen met elkaar een gedeelde visie op implementatie en structurele toepassing van resultaten te ontwikkelen.

Succesvol innoveren betekent ook afscheid nemen van projecten of initiatieven die niet tot het gewenste resultaat leiden. Dit vraagt om een scherpe blik vanuit de ambtelijke en bestuurlijke programmasturing en durf om tijdig besluiten te nemen.

Om dit proces te faciliteren zullen gedurende de uitvoering van de projecten reviews plaatsvinden waarop de voortgang besproken wordt specifiek in relatie tot de vooraf opgestelde resultaat verwachtingen en effectmeting. Aan de hand van deze reviews kan al tijdens de uitvoering van het project het gesprek met betrokken partijen worden gevoerd over de visie op de borging van resultaten wanneer resultaten zich positief lijken te ontwikkelen. Tegelijkertijd kunnen deze reviews ook leiden tot het voorgestelde besluit een initiatief af te bouwen wanneer resultaten zich niet ontwikkelen zoals verwacht.

Deze reviews vinden plaats op basis van de door de stuurgroep vastgestelde projectopdracht. In deze projectopdracht zijn de verwachten resultaten gespecificeerd op basis waarvan verantwoording kan plaatsvinden.

Basisbanen

Wat gaan we doen?

Basisbanen zijn bedoeld voor mensen voor wie een directe toeleiding naar een betaalde baan (nog) geen reëel perspectief is. Het gaat om het creëren van banen waar maatschappelijke taken worden uitgevoerd en waar mensen voor betaald krijgen. Een plek om weer aan sociale contacten te werken en om structuur te krijgen in het leven. De basisbaan biedt inwoners en organisaties kansen om bij te dragen aan de samenleving. In het land zijn reeds pilots opgezet met het concept basisbanen en daar zijn de eerste evaluaties positief. Het concept van de basisbanen heeft zich dus al bewezen. Doel van dit project om de basisbanen te implementeren in de Zoetermeerse context en eventuele barrières weg te nemen.

Waarom gaan we dat doen?

Het is de verwachting dat de inzet van basisbanen bijdraagt aan de bestaanszekerheid van inwoners door het genereren van inkomen en daardoor bij te dragen aan een schuldenvrij bestaan. Ook is het de verwachting dat basisbanen bijdragen aan het bevorderen van gezond leven door een toename van zingeving en vitaliteit.

Hoe gaan we dat doen?

Met de basisbaan willen we werk creëren dat nu niet wordt uitgevoerd en dat meerwaarde heeft voor de leefbaarheid in de stad en de wijken van Zoetermeer. Het werk mag geen betaalde banen of vrijwilligerswerk verdringen. Maatschappelijke organisaties, zorginstellingen, bewonersorganisaties, en bijv. woningcorporaties kunnen aangeven welke taken zij voor hun wijk belangrijk vinden. Hierop wordt er werk gecreëerd in samenwerking met het werkbedrijf de Binnenbaan.

Hoe gaan we dat meten?

Het project basisbanen wordt gestart met twaalf deelnemers. De resultaten zullen dus op basis van een kwalitatieve toets beoordeeld worden. Per deelnemer zal bepaald worden in hoeverre verwachte resultaten zijn bereikt. Als onderdeel van de aanpak zal ook worden gekeken naar de mate waarop bij positieve resultaten deze aanpak breder kan worden uitgerold.

Vindplaatsen verborgen schulden

Wat gaan we doen?

We geven een extra impuls op preventie en outreachende hulpverlening die verder gaat dan de signalen uit de wettelijke vroegsignalering (te weten huur, water, energie, zorgverzekering).

We richten ons daarvoor in het bijzonder op de doelgroep werkende minima.

Het accent ligt op samenwerking met werkgevers als vindplaats van verborgen schulden omdat werkgevers veel geldzorgen en -problemen merken nog *vóórdat* het probleem expliciet bij schuldeisers escaleert.

Waarom gaan we dat doen?

De gemeente heeft een regierol in het schuldendomein en werkt binnen het schuldendomein samen met meerdere partners. Het tijdig signaleren van betalingsachterstanden en beginnende schulden voorkomt dat problemen zich uitbreiden. Echter hulp vragen is voor velen een grote stap. Die stap maken wij graag zo klein mogelijk.

Het voorstel draagt bij enkele mechanismen van Zoetermeer 2040.

- Doorlopende ontplooiingskansen voor iedereen: we willen dat de gemeentelijke schuldhelpverlening en minima- en inkomensvoorzieningen voor inwoners leiden tot verbetering van hun financiële positie en zelfredzaamheid.
- Zoetermeer is mijn thuis: we willen bewerkstelligen dat alle Zoetermeeders perspectief krijgen op een schuldzorgvrije toekomst. Het is cruciaal dat hun financiële positie en zelfredzaamheid versterkt wordt.
- Palet van wijken en buurten: naast een stadsbrede aanpak van schulden, is het van belang om in te spelen op het versterken van de sociale basis in bepaalde wijken waar schuldenproblematiek, bijvoorbeeld onder jongeren, zich voor doet.

Hoe gaan we dat doen?

We onderscheiden drie actielijnen:

- *Actie-onderzoek naar werkende minima in Zoetermeer*
Wij willen beter in beeld krijgen wie deze 'verborgen armen' zijn, waar ze te vinden zijn, hoe we ze beter en slimmer kunnen bereiken en vervolgens kunnen ondersteunen vanuit het gemeentelijke aanbod aan schuldhelpverlening (en minimavoorzieningen).
- *Pilot Geldclinic Werkgevers; ontwikkeling communicatie en voorlichting; kennisdeling*
Het taboe doorbreken om over geldzorgen te praten en medewerkers te laten weten waar ze terecht kunnen als ze geldproblemen hebben/verwachten. We faciliteren werkgevers op maat en maken gebruik van elkaars kennis om werknemers die moeilijk rondkomen te bereiken. Aanvullend voor ondernemers: specifiek voor zelfstandigen in zwaar weer zal verder worden geïnvesteerd in informatievoorziening over de dienstverlening aan zelfstandigen. Ondernemers zijn sneller geneigd hulp te vragen aan de gemeente als de gemeente zich opstelt als adviseur in plaats van financieel hulpverlener. Of bij inzet van ervaringsdeskundigen.

- *Pilot Schulden opkopen; aansluiten bij evidence based methoden*
Voortbouwen op financiële ondersteuning via het Noodfonds en/of een sociale lening van Stichting Urgente Noden Zoetermeer (SunZ). En het toepassen van het Jongeren Perspectieffonds (JPF) voor jongeren van 18 tot en met 27 jaar. De aanpak bestaat uit: het aanpakken van schulden van de jongere; trajectbegeleiding van de jongere bij het oplossen van problemen op overige leefgebieden zoals wonen, werk en studie. Hier is een koppelkans met de ambitie om de jeugdzorgproblematiek (en kosten daarvan) te drukken.

Hoe gaan we dat meten?

We willen zowel kwantitatieve als kwalitatieve indicatoren opstellen en aan de hand daarvan meten in hoeverre de resultaten succesvol zijn.

- Onderzoek i.s.m. met team Onderzoek en Statistiek
- Aantal voorlichtingen bij werkgevers; aantal werknemers
- Ontwikkeling van voorlichtingsmateriaal
- Reflectie/tevredenheidsonderzoek bij werkgevers
- Aantal doorverwijzingen naar hulpverlening
 - Vrijwilligersorganisaties
 - Gemeentelijke schuldhulpverlening

Onder de pannen

Wat gaan we doen?

Onder de Pannen is een landelijk initiatief gericht op het voorkomen van (economische) dakloosheid. Een belangrijk aspect is het buiten toepassing verklaren van de kostendelersnorm (= verminderen van de uitkering bij samen in één woning wonen), zodat mensen niet ontmoedigd of gestraft worden als zij anderen in huis nemen.

Waarom gaan we dat doen?

Met dit project/ pilot wordt er een belangrijke bijdrage geleverd aan een oplossing voor een groep kwetsbaren in de samenleving, gebruikmakend van bestaande middelen. Op het moment dat er een kamer beschikbaar is, dan kan de economisch dakloze kan zich focussen op het zoeken van een structurele oplossing voor huisvesting, in plaats van elke dag zijn slaapprobleem te moeten oplossen. Er is ook minder kans dat de recent geworden dakloze afglijdt, doordat problemen zich opstapelen. Het verwachte resultaat is dat meer huishoudens woonruimte kunnen vinden (de economisch daklozen) en huishoudens die veel woonruimte hebben (zoals 'empty nesters' voor wie het verhuizen naar een kleinere huurwoning vaak duurder uitpakt), die woonruimte kunnen delen.

Het project onder de pannen verwacht bij te dragen aan het versterken van de bestaanszekerheid. Financiële rust en het hebben van huisvesting zijn voorwaarden om ook andere problemen te voorkomen dan wel daaraan te kunnen werken.

Hoe gaan we dat doen?

We organiseren dat huishoudens niet gekort worden op uitkering en/of toeslagen (zoals door de kostendelersnorm of met huurtoeslag) op het moment dat zij samen een woning delen. Kortom, we zorgen ervoor dat mensen niet financieel benadeeld ('gestraft') worden door samen een woning te delen.

Hoe gaan we dat meten?

De pilot wordt gestart met 50 deelnemers. Op basis van deze groep zal gekeken worden naar de behaalde resultaten en in hoeverre de aanpak bij heeft gedragen aan het versterken van de bestaanszekerheid.

Resultaat gedreven inzet voor jeugd & gezinnen

Wat gaan we doen?

In Zoetermeer bieden we een breed palet aan preventieve, vrij-toegankelijke ondersteuning bij het opgroeien en opvoeden. Wij willen de doelmatigheid en effectiviteit van deze ondersteuning vergroten door te gaan werken met het factorenmodel, een wetenschappelijk instrument voor het maken en uitvoeren van preventief opvoed- en opgroei beleid, én wij willen de ondersteuning beter laten aansluiten bij de behoeften van gezinnen en jeugdigen in Zoetermeer door te gaan werken met de methodiek wijkprogrammering.

Waarom gaan we dat doen?

We willen onze vrij-toegankelijke voorzieningen zo organiseren dat ze effectief en meetbaar bijdragen aan het voorkomen van problemen bij opvoeden en opgroeien. Meer kinderen in Zoetermeer moeten kansrijk, veilig en gezond kunnen opgroeien tot zelfredzame inwoners die een positieve bijdrage aan de stad gaan leveren. Dit zal op de langere termijn ook een sneeuwbal effect moeten hebben: Inwoners die meedoen zorgen voor een sterkere sociale basis, waardoor de kans dat volgende generaties kinderen kansrijk, veilig en gezond opgroeien wordt vergroot. Wat we vooral ook willen is dat de bewoners van Zoetermeer echt gaan merken dat we met onze aanpak positieve ontwikkelingen inzetten. Samen met hen willen we sturen op concrete, merkbare resultaten binnen de wijk en/of buurt.

Binnen onze preventie aanpak jeugd richten we ons op de twee van de drie opgaven die zijn benoemd door de VNG in de propositie 'De winst van het sociaal domein', te weten (1) kansengelijkheid verbeteren en (2) gezond leven makkelijker (vanzelfsprekend) maken. Hiernaast richten wij ons vanuit onze wettelijke verantwoordelijkheden op het bevorderen van een veilig opgroei klimaat voor kinderen en benoemen dit vanwege het belang voor het kind apart alhoewel veiligheid onlosmakelijk verbonden is met kansengelijkheid en gezond leven.

Het herstellen van bestaanszekerheid, de derde opgave uit de VNG propositie, heeft een grote invloed op de mate waarin kinderen en jeugdigen kansrijk, gezond en veilig kunnen opgroeien. Hier hebben we echter geen directe invloed op vanuit onze wettelijke verantwoordelijkheden onder de Jeugdwet, WMO en de wet Publieke Gezondheid. Wel voelen wij ons binnen onze aanpak preventie (mede)verantwoordelijk voor het versterken van de samenhang en afstemming tussen de 3 opgaven die worden benoemd in de VNG propositie.

Hoe gaan we dat doen?

We gaan dit doen door het factorenmodel beschikbaar te maken voor Zoetermeer en de methodiek wijkprogrammering te implementeren in Zoetermeer. We beschouwen dit project dan ook als afgerond als:

- A. Ontwikkelingen met betrekking tot de 9 maatschappelijke resultaten uit het factorenmodel en de hieraan gerelateerde factoren inzichtelijk zijn gemaakt en voor college en gemeenteraad digitaal kunnen worden gevolgd via een dashboard en periodieke rapportage;
- B. In één wijk in Zoetermeer een groep van inwoners en professionals m.b.v. de methodiek wijkprogrammering maatschappelijke resultaten heeft geprioriteerd, er hierbij passende interventies beschikbaar zijn gemaakt en deze groep van inwoners en professionals gezamenlijk stuurt op de geprioriteerde resultaten (waarna we de methodiek gefaseerd zullen gaan invoeren o.b.v. opgedane ervaring in een 2e wijk).
- C. In één of 2 wijken in Zoetermeer, in aanvulling op de interventies genoemd onder 2, op in totaal 2 scholen samen met het onderwijs een eenmalige investering is gedaan in het versterken van beschermende factoren (d.m.v. bijvoorbeeld het voorzien in een groentetuin, een sportvoorziening, het aanbieden van schoolontbijt en buitenschools recreatieaanbod) en bewoners van de wijk zelf structureel voorzien in het onderhoud van deze voorziening(en).

Hoe gaan we dat meten?

Resultaat A is behaald wanneer:

- De indicatoren voor alle maatschappelijke resultaten en de indicatoren voor factoren die van invloed zijn op die maatschappelijke resultaten in beeld zijn gebracht;
- Er een operationeel dashboard is ontwikkeld waarin ontwikkelingen m.b.t. maatschappelijke resultaten en factoren gemonitord kunnen worden;
- Er een rapportage 'hoe staat de jeugd van Zoetermeer er voor' is gedeeld.

Resultaat B is behaald wanneer:

- Een groep van instanties, organisaties en bewoners uit de wijk zich heeft committeert aan de wijkprogrammering;
- Deze groep van instanties, organisaties en bewoners samen o.b.v. data analyse prioriteiten heeft bepaald en hierbij behorende interventies heeft gekozen;
- Interventies die passen bij de behoefte in de wijk beschikbaar zijn gemaakt.

Resultaat C is behaald wanneer:

- De scholen waar een investering in beschermende factoren zal worden gemaakt zijn gekozen;
- De behoefte op de scholen voor naschoolse activiteiten met focus op bewegen en gezonde voeding is geïnventariseerd;
- Activiteiten zijn vastgesteld en gerealiseerd op deze scholen.

Innovatief wijkgericht en integraal ondersteuningsaanbod gericht op preventie

Wat gaan we doen?

Het beoogde resultaat van dit project is om inwoners preventiever, effectiever en efficiënter te ondersteunen in hun eigen wijk. Hiervoor gaan we wijkgerichte ondersteuningspakketten ontwikkelen die ervoor zorgen dat de noodzaak van zwaardere zorg afneemt, en de kwaliteit van leven van inwoners toeneemt. Deze wijkgerichte ondersteuningspakketten worden specifiek afgestemd op en toegepast in zes wijken.

Waarom gaan we dat doen?

Met dit project willen we een extra impuls geven aan de kansengelijkheid en positieve gezondheid van inwoners door het zorg- & welzijnsaanbod te differentiëren in de wijken op basis van de behoefte, bevolkingssamenstelling en verwachte ontwikkelingen.

De te creëren ondersteuningspakketten zijn gericht op positieve gezondheid, mentaal welzijn en gezonde leefstijl, en worden nadrukkelijk ontwikkeld in samenwerking met alle relevante partners, waaronder de sociale basis. Hierbij wordt, waar nodig, domein overstijgend gewerkt.

Hoe gaan we dat doen?

Per wijk gaan we op basis van de hulpvraag van de inwoners (waar mogelijk op basis van bestaande kennis), aanbod creëren dat gezond leven makkelijker maakt en de kansengelijkheid vergroot. Samen met inZet starten we met een actieonderzoek in de wijken. Er is al veel informatie over de samenstelling van de wijken, de knelpunten die er zijn en de daarmee samenhangende ondersteuningsbehoeften. Daarnaast analyseren we welke evidence based methoden alle partners al in huis hebben die passen bij de gedachtegang van positieve gezondheid. Om zo een goede kennisbasis te hebben om daaruit een integrale aanpak te ontwikkelen op basis waarvan de wijkgerichte ondersteuningspakketten worden vormgegeven. Hierbij volgen we ook de ontwikkeling van het 'factorenmodel voor alle leeftijden' (gemeente Rotterdam, in navolging van het factorenmodel jeugd). Op basis van de resultaten van het actieonderzoek ontwikkelen inZet, relevante partners, gemeente en inwoners in gezamenlijkheid de wijkgerichte ondersteuningspakketten (waar mogelijk evidence based) die gericht zijn op het bevorderen van positieve gezondheid, mentaal welzijn en een gezonde leefstijl. Het doel van het te ontwikkelen aanbod is dat inwoners zo snel mogelijk weer regie kunnen nemen over hun eigen leven.

Het uitgangspunt is dat het nieuwe aanbod waar mogelijk de inzet van zwaardere hulpverlening voorkomt en collectief kan worden ingezet, in de vorm van groepsgewijze ondersteuning.

Hoe gaan we dat meten?

Per wijk wordt er een analyse gemaakt welke de basis vormt voor gericht aanbod per 1-1-2025. Bij de ontwikkeling van deze wijkgerichte ondersteuningspakketten wordt gebruik gemaakt van bestaande methodieken die bewezen effectief zijn (waar mogelijk evidence based). De gemeente monitort het inhoudelijke en kostenbesparende effect van de ondersteuningspakketten. Hierbij is de onderliggende wijkanalyse en indicatoren leidend en bepalend voor het meten van de resultaten.

Positieve gezondheid en het huishouden

Wat gaan we doen?

Samen met onze partners in de stad zetten we in op preventie en positieve gezondheid en investeren wij in innovatieve ideeën die leiden tot betere (gezondheids-) zorg en ondersteuning in het huishouden. Het accent ligt hierbij op het versterken van de eigen kracht en zelfregie van de inwoner waardoor aanspraak op maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning (HO) zo lang als mogelijk wordt uitgesteld.

In deze ontwikkelopdracht stellen wij drie doelen centraal;

- het versterken van eigen kracht en zelfregie;
- het verbeteren van de betaalbaarheid van HO;
- het borgen van de beschikbaarheid van HO (arbeidsmarkt)

Waarom gaan we dat doen?

Door de toenemende vergrijzing in Zoetermeer en oplopende personeelstekorten in de zorg staat onze gemeente voor de uitdaging de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) zo goed mogelijk in te richten. Om de uitvoering van Wmo op de lange termijn ook financieel beheersbaar en beschikbaar te houden voor de meest kwetsbare inwoners wordt ingezet op preventie en positieve gezondheid. We focussen ons daarbij op het bevorderen van gezondheid, preventie, welzijn, zelfzorg en zinnige zorg. De kwaliteit van leven wordt groter naarmate men meer zelf kan (blijven) doen. De inzet is er op gericht huishoudelijke ondersteuning vanuit positieve gezondheid verder te ontwikkelen en daarmee inwoners zinvol en vitaal leven bevorderen.

Hoe gaan we dat doen?

Samen met de partners in de stad gaan we aan de hand van innovatietafels experimenteren, leren en ontdekken. Voor elk centraal doel bepalen wij vanuit de innovatietafels drie initiatieven of ideeën die we samen met de betrokken partijen gaan uitwerken. Deze initiatieven zullen leiden tot kleinschalige pilots waarin getoetst zal worden of de resultaten die we verwachten ook worden behaald. Tegelijkertijd denken we met de betrokken partijen na over op welke wijze positieve resultaten op een structurele wijze in de dienstverlening kunnen worden geborgd. Vanuit deze ontwikkelopdracht zullen dus negen kleinschalige pilots worden gestart.

Hoe gaan we dat meten?

Samen met partners in de stad gaan we experimenteren, leren en ontdekken om zo bij te dragen aan preventie en positieve gezondheid. Bij het uitwerken van de verschillende initiatieven zal nadrukkelijk worden gekeken op welke wijze resultaten getoetst kunnen worden. Er wordt dus voor de start van een pilot vastgelegd wanneer deze succesvol is en hoe we dit meten.

Preventie in de praktijk.

Wat gaan we doen?

We ontwikkelen een stevige samenhangende aanpak die over de grenzen van de verschillende domeinen heen gaat. Dit project is gericht op preventie en vroegsignalering, met als doel een vitale wijk waar wijkbewoners tegen lagere kosten, liefst schuldenzorg vrij een positieve gezondheid ervaren. We gaan werken aan een samenhangende aanpak in de wijk. De essentie van het project is een wijkgericht interventieteam. Die aanpak vraagt om het ontschotten van vraagstukken als financiën. Een samenhangende aanpak met inwoners moet meet- en merkbaar verschil gaan maken in de wijk.

Waarom gaan we dat doen?

We willen bereiken dat huidige en toekomstige bewoners in Zoetermeer zich thuis voelen in de stad en in hun wijk, buurt. Bewoners hebben te vaak te maken met schulden en armoede, wonen niet in een passende woning en ervaren de leefomgeving als onveilig. Dat gaan we op verschillende manieren aanpakken. Door het herstellen van bestaanszekerheid, gezond leven makkelijker te maken en kansengelijkheid te vergroten dragen we bij aan preventie. Daarmee voorkomen we onnodige problemen en oplopende kosten voor ondersteuning. De menselijke maat is daarbij een cruciale voorwaarde.

Hoe gaan we dat doen?

Op basis van de kernopgaven werken we aan deze samenhangende aanpak. We investeren binnen dit project in het herstellen van de bestaanszekerheid, gezond leven gemakkelijker maken en de kansengelijkheid vergroten. Door deze drie 'bouwstenen' (of opgaven) in samenhang in te zetten bereiken we maximaal effect. Deze maatschappelijke opgaven zijn niet los van elkaar op te pakken. Hierin gaat een hefboomwerking schuil: preventief investeren in het sociaal domein levert maatschappelijke besparingen op. Hiervoor sluiten we coalities met onze partners, waaronder die van Zoetermeer 2025.

In de aanpak draait het om het laten aansluiten van de interventies en financieringsstromen voor zorg, ondersteuning en begeleiding op de behoeften van de wijkbewoners. We willen zoveel mogelijk werken met één (wijk)budget voor zorg, welzijn en participatie en samenhangende budgetten. Door ontschot te financieren én organiseren willen we in lijn met de evidence based praktijken van de Doorbraakmethode, het Factorenmodel de andere genoemde voorbeelden de leefbaarheid en vitaliteit vergroten.

Voor een gezamenlijke aanpak van opgaven rond bestaanszekerheid, gezondheid en kansengelijkheid zetten we in op het mechanisme van shared savings. Partijen profiteren samen van doelmatige samenwerking. Hiervoor maken we een projectplan 'wijkgericht investeren en organiseren' voor 4 jaar. Een maatschappelijke kosten-baten analyse maakt hier onderdeel van uit omdat op die wijze maatschappelijke en financiële effecten goed te meten zijn. Zo ontstaat er zichtbaar samenhang tussen de complexe vraagstukken, effectieve aanpakken en financiering. Het resultaat van de eerste stap van deze wijkgerichte aanpak is naast het opbouwen van de organisatie, starten met een outreachend interventieteam en preventieplan.

Hoe gaan we dat meten?

Deze aanpak is complex en ook voor andere gemeenten relevant. Zoetermeer kan daardoor landelijk impact hebben als het slaagt in het vinden van andere werkmethodieken en producten. Dat is de ambitie die we nastreven. En dit niet als doel op zich, maar om zo bij te dragen aan de vitaliteit en veerkracht van onze bewoners en de buurten en wijken waar zij wonen. Daarmee draagt het ontwikkelen van een integrale preventieaanpak bij aan het realiseren van de ambities omschreven in Zoetermeer 2040. Dit zal in merkbare verschillen (de ervaren kwaliteit) en meetbare cijfers (kosten/baten en 'harde cijfers' over bijvoorbeeld zorgbehoefte of opbrengsten in het sociaal domein) aantoonbaar worden gemaakt in analyses en kwalitatieve rapportages.

Bijlagen

Bijlage 1: Colofon/ versiebeheer

Programmagegevens		
Programmanaam:	Programma Sociale Innovatie	
Projectnummer:	-	
Fase project:	Kies een item.	
Categorie/grootte project:	I Groot	
Projectsoort:	Kies een item.	
Datum vaststelling (herziene) projectopdracht College en/of DT:	Datum vastgesteld door DT	Datum vastgesteld door College
Programmamanager:	Dhr. Joost Braun	
Bestuurlijk opdrachtgever:	Mevr. Ingeborg Ter Laak	
Ambtelijk opdrachtgever:	Mevr. Yvonne Breugem- Kusters	
Gedelegeerd ambtelijk opdrachtgever:	-	
Externe opdrachtgever (organisatie):	-	

Voor akkoord:

Programmamanager	Ambtelijk opdrachtgever	Bestuurlijk opdrachtgever	Gedelegeerd ambtelijk opdrachtgever
Joost Braun	Yvonne Breugem- Kusters	Ingeborg ter Laak	-

Handtekening/ datum: Acceptatie Opdracht	Handtekening/ datum: Akkoord start project en fase-overgang(en)	Handtekening/ datum: Akkoord start project en fase-overgang(en)	Handtekening/ datum: Akkoord start project en fase-overgang(en)
---	--	--	--

Zoetermeer, november 2022

Versie: 1.0